

Fukušima - rok poté: co jsme se dosud naučili?

Dana Drábová

Státní úřad pro jadernou bezpečnost

Fukušima – druhá nejvážnější jaderná havárie v historii

 私達の心は日本の方々と共にあります。頑張れ日本!

Pozn.: obrázek byl převzat ze stránek MAAE

Kontext

- Havárie elektrárny Fukušima je další milník v historii jaderné energetiky
  - doba před-fukušimská a po-fukušimská
- Získat a zpracovat poučení z Fukušimy bude práce na řadu let.
- Informování o přírodní katastrofě v Japonsku se zejména v Evropě velice rychle zúžilo na informace o jaderné elektrárně Fukušima. Navzdory dvěma desítkám tisíc mrtvých v důsledku zemětřesení a tsunami, navzdory potřebám organizovat mezinárodní pomoc přeživším, a navzdory v tomto rámci relativně omezeným důsledkům fukušimské havárie.
- Panika, kterou kvůli hrozbě radiace mohou vyvolat média i politici, představuje větší nebezpečí, než skutečné ohrožení radiací.

Dosavadní poučení z Fukušimy

- Přes všechno úsilí, znalosti a schopnosti nemůžeme jadernou havárii nikdy zcela vyloučit a musíme být schopni ji případně zvládnout tak, aby lidé v okolí byli postiženi co možná nejméně
- K vážné havárii může dojít v důsledku mnohočetného selhání zařízení vyvolaného extrémní přírodní událostí (zemětřesení, záplavy)
- Může dojít k havárii více bloků ze stejné příčiny a ve stejné době
- Může být nezbytné zvládat havárii i při takřka totální destrukci podpůrné infrastruktury
- Klíčovým předpokladem je správné pochopení a aplikace principu ochrany do hloubky a dostatečná robustnost jednotlivých bariér.
- Právě robustnosti se věnují **zátěžové testy**.

Jak chápeme zátěžové testy?

- Rychlá reakce v rámci EU, zhodnocení odolnosti našich bloků v případě extrémních přírodních událostí
- Velmi specifická část procesu kontroly, hodnocení a zvyšování bezpečnosti
- Intenzivní získávání a snaha o okamžité využití relevantních zkušeností z událostí v Japonsku
- Doplněk a impuls pro další každodenní práci provozovatelů a dozorů
- Snaha o využití všech kapacit, které EU v jaderné oblasti má
- Hledání možností pro společný postup

Cíle zátěžových testů

Pomoci nalézt odpovědi na následující otázky:

- Nemůže být bezpečnost našich jaderných elektráren ovlivněna chybami v projektu či umístění?
- Jsou dostatečně odolné vůči extrémním přírodním událostem (zemětřesení, záplavy...), a to i takovým, které se za dobu provádění záznamů na našem území nevyskytly, ale teoreticky se vyskytnout můžou?
- Jaké jsou jejich rezervy do maximální myslitelné havárie (ztrátě všech bezpečnostních funkcí) vynucené i kombinacemi nepříznivých událostí?
- Existují rozumně aplikovatelná opatření (technická a organizační) pro zvýšení těchto rezerv bezpečnosti vůči maximální myslitelné havárii?

**NEPTÁME SE, ZDA JSOU
ELEKTRÁRNY
DOSTATEČNĚ BEZPEČNÉ.**

**CHCEME VĚDĚT, CO LZE
UDĚLAT PRO DALŠÍ
ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI.**

Co nám zátěžové testy přinášejí?

- Plusy:
  - Nový pohled na některé aspekty bezpečnosti ve „světle Fukušimy“
  - Další impulsy ke zlepšení odolnosti a bezpečnosti jaderných elektráren
- Mínusy:
  - Management očekávání
  - Možný vliv na kvalitu „standardních“ činností
- Nesporná nutnost další dlouhodobé pečlivé práce
  - Podrobná analýza události a možných poučení
- Jsme mírní optimisté a stále věříme, že celkový přínos zátěžových testů pro bezpečnost bude pozitivní a vyváží vložené úsilí a náklady

Co v této fázi nelze očekávat?

- Podrobné přehodnocení bezpečnosti jednotlivých bloků a elektráren v celém rozsahu
  - To je součást periodického hodnocení bezpečnosti a poučení z Fukušimy bude postupně zahrnuto
- Hodnocení provozní bezpečnosti a kultury bezpečnosti
- Hodnocení vnější havarijní připravenosti
- Hodnocení zabezpečení elektráren proti zlovolným činům (teroristické útoky apod.)

O čem se mluví jen v kuloárech

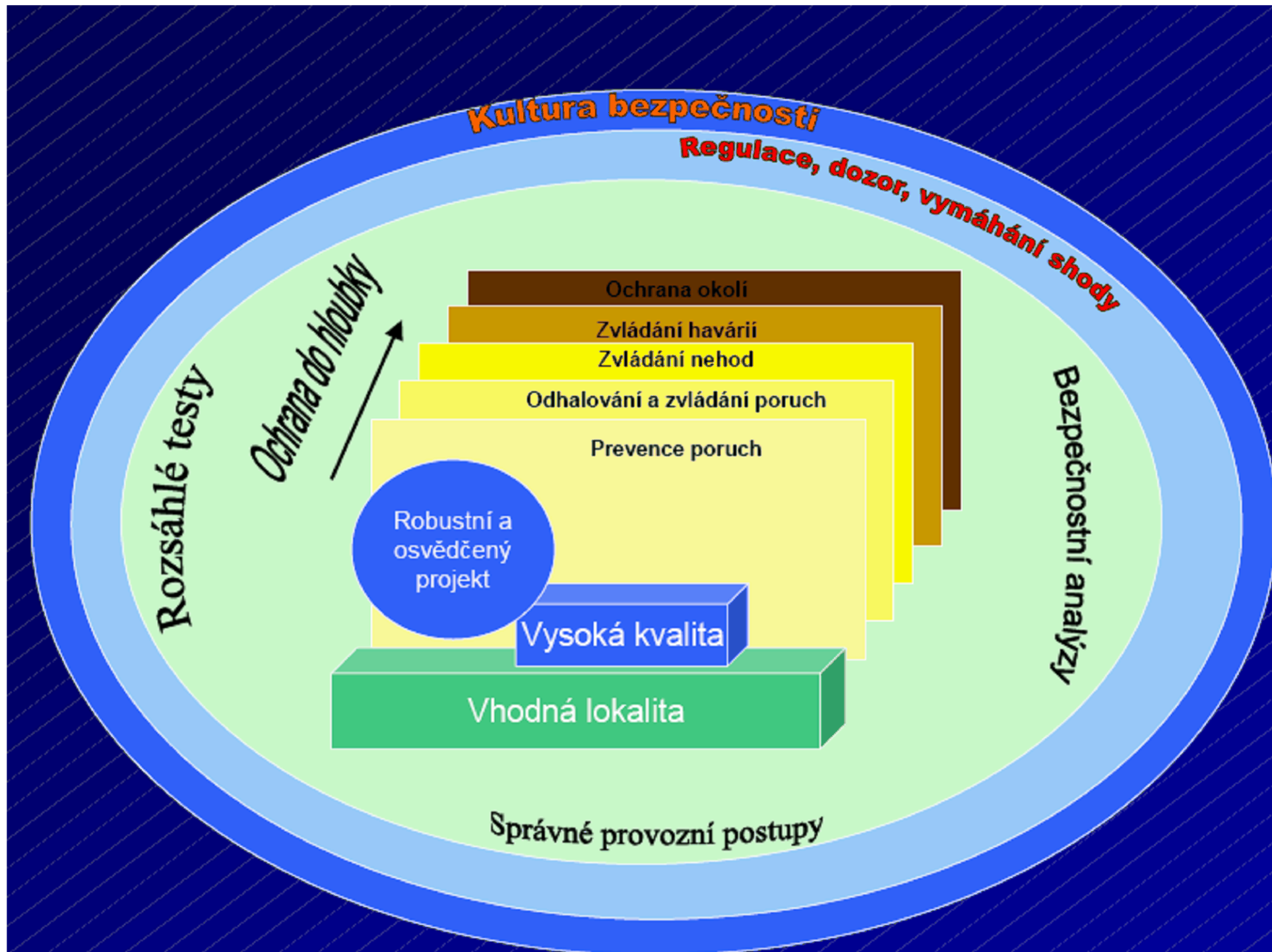
- Politická potřeba okamžité akce bez dostatečné znalosti kontextu a postoje veřejnosti v různých zemích
- Nerealistický harmonogram, nepřiměřený spěch
  - Stále víme málo o technických aspektech fukušimské havárie
  - Metodologie definována jen rámcově
  - Kritéria neexistují
- Proces se vymyká standardním přístupům a postupům při hodnocení jaderné bezpečnosti
- Tomu nutně bude odpovídat úroveň výsledků této fáze

Základní přístup pro hodnocení v rámci zátěžových testů

- Jak byla stanovena projektová východiska
- Shoda s projektovými východisky, robustnost projektu a jeho bezpečnostní rezervy
- Přístup dozoru:
  - Periodické hodnocení bezpečnosti
  - Sledování modifikací a opatření ke zvýšení rezerv
- Hodnocení robustnosti a rezerv pro události jdoucí za rámec projektu identifikace možných cliff-edge jevů, možnosti pro zlepšení

Ztráta bezpečnostních funkcí

- Ztráta vnějších zdrojů napájení trvající několik dnů
- Nemožnost dopravit do areálu těžkou mechanizaci a zařízení po 72 hodin
- Možné dodávky přenosného lehkého zařízení po 24 hodinách
- Všechny reaktory v areálu ve stejném stavu
- Identifikace silných stránek projektu
- Posouzení schopnosti přestát situace specifikované pro zátěžové testy ENSREGem
- Odhady času, který je k dispozici pro obnovu ztracené bezpečnostní funkce bez poškození paliva
- Opatření, která je nutno přijmout pro zmírnění následků ztráty bezpečnostní funkce, abychom se vyhnuli vážnému poškození paliva
- Identifikace slabých míst a opatření ke zlepšení

Vážné havárie a jejich zvládnání

- Vážná havárie: havárie s vážně poškozeným (roztaveným) palivem a s možností velkého úniku radiace do okolí
- Zvládnání havárií:
  - Prevence
    - předcházení poškození paliva
  - Minimalizace následků
    - zastavení poškozování paliva
    - udržení funkčnosti ochranné obálky
    - minimalizace následků v areálu a okolí
- Technické prostředky
- Organizační opatření

Vážné havárie a jejich zvládnání

- Prevence selhání ochranné obálky (= ochrana lidí v okolí)
  - Prostředky pro monitorování situace a dostupnost relevantních informací
  - Možnost pracovat v blokové dozorně či jiném k tomu určeném místě
  - Odtlakování chladicího systému reaktoru
  - Stabilizace taveniny
    - V reaktorové nádobě (udržení druhé bariéry)
    - Chlazení vně nádoby
  - Odvod tepla z ochranné obálky
  - Kontrola koncentrace vodíku
  - Prevence přetlakování (filtrované odvětrávání)
  - Izolace ochranné obálky (prevence by-passu)
  - Omezení zdrojového členu (těsnost, izolace, řízené odvětrávání, filtrace sprchování...)

Požadavky pro zvýšení bezpečnosti

- Důsledná aplikace ochrany do hloubky se znalostí a s pochopením rizik
- Opakované hodnocení seismického ohrožení, ohrožení záplavami a extrémním počasí (10 let)
- Zvládnutí ztráty střídavého napájení po dobu 8 hodin bez poškození paliva
- Zajištění technických prostředků dostupných přímo v areálu, předpisů a výcviku personálu pro případ ztráty střídavého napájení po dobu 72 hodin tak, aby bylo možno odvádět zbytkové teplo

Požadavky pro zvýšení bezpečnosti

- Plánování a zajištění dostupnosti technických prostředků (i mimo areál) pro odvod zbytkového tepla po uplynutí 72 hodin
- Zlepšení připravenosti na zvládnání událostí na více blocích v jedné lokalitě
- Zlepšení dostupnosti informací o stavu bazénů skladování vyhořelého paliva při havárii
- Doplnkové analýzy pro řízení a zmírňování následků výbuchu vodíku
- Doplnit a upravit provozní a havarijní předpisy
- Zabezpečit realistický výcvik personálu ve světle nových poznatků a vyvolaných změn
- Zpřesnit řídicí strukturu a kvalifikaci těch, kdo budou při havárii řídit odezvu a rozhodovat

Reakce v ČR

- Ihned po havárii provozovatel a státní dozor zahájili:
  - Cílené pochůzky a kontroly
  - Doplňující analýzy robustnosti, spolehlivosti a rezerv ve světle dostupných poznatků z fukušimské havárie
    - Přehodnocení odolnosti a rezerv zaměřené na extrémní přírodní události
      - Zemětřesení
      - Záplavy
      - Extrémní počasí: vítr, teploty, sníh, zásah bleskem, sucho
    - Přehodnocení chování zařízení v podmínkách dlouhodobé ztráty všech zdrojů elektrického napájení, chlazení reaktoru (odvod zbytkového tepla) nebo jejich kombinace
    - Zvládání těžkých havárií
- Základní a nedělitelnou odpovědnost za bezpečnost zařízení má jeho provozovatel.

Předběžné závěry pro JE v ČR

- Výsledky zátěžových testů potvrdily existenci bezpečnostních a časových rezerv a vysokou odolnost obou jaderných elektráren proti extrémním vnějším vlivům.
- Na žádné elektrárně nebyl nalezen stav, který je nutné bez prodlení řešit.
- Obě elektrárny jsou schopny bezpečně zvládnout i vysoce nepravděpodobné extrémní havarijní stavy, aniž by došlo k ohrožení jejího okolí.
- Zátěžové testy identifikovaly možnosti dalšího zlepšení bezpečnosti, a to jak organizačního, tak i technického rázu.
- Tato potenciální opatření budou předmětem dalších analýz z hlediska efektivnosti.
- Opatření technického rázu, která by vyžadovala úpravy stávajících projektů elektráren, budou dále podrobena studiím realizovatelnosti, včetně návrhů konkrétních projektových změn, které budou muset být před jejich realizací schváleny SÚJB.

Co říci závěrem?

- Zátěžové testy jsme navzdory všem omezením (zejména časovým a z toho vyplývajícím kapacitním) provedli důkladně a poctivě, se snahou o co největší příspěvek k bezpečnosti. Vyžadovalo to nezanedbatelné úsilí provozovatele a mobilizaci všech rezerv jak dozoru, tak externích expertů zajišťujících jeho nezávislou podporu.
- Požadavky dozoru vyplývající z dosavadních výsledků zátěžových testů budou vyžadovat další významné úsilí provozovatele, dodatečné investice do zvyšování bezpečnosti a ještě důkladnější péči o znalosti, schopnosti a motivaci personálu elektráren
- Zátěžovými testy reakce ČR na fukušimskou havárii ani nezačala ani neskončí. Důkladná zpětná vazba si vyžádá možná i deset let a naše současné chápání havárie se může ještě dost změnit.
- Zátěžové testy jsou jen začátkem dlouhé cesty a potenciálním příspěvkem ke standardnímu a zavedenému systému hodnocení a zlepšování úrovně jaderné bezpečnosti.

Co bude následovat?

- SÚJB od provozovatele požaduje:
  - Včasnou implementaci všech opatření již identifikovaných při periodickém hodnocení bezpečnosti a mezinárodních misích
  - Předložení dodatečných analýz a studií proveditelnosti a efektivnosti opatření identifikovaných v rámci zátěžových testů
  - Předložení plánu implementace opatření
- Evropská úroveň
  - SÚJB zohlední všechny relevantní závěry partnerského hodnocení ve svém dalším postupu
- SÚJB se bude dále podle svých možností aktivně podílet na programech v rámci mezinárodní komunity, zaměřených na důkladné pochopení havárie ve Fukušimě a vyvození patřičného poučení a zpětné vazby

**Nebude-li veřejnost jaderným
elektrárnám důvěřovat a
akceptovat je, dlouhodobě
nepřežijí, i kdyby technicky byly
naprosto bezchybné a
ekonomicky snášely zlatá vejce.**